

Dagboek Albanië

Aflevering 19

16 oktober - 21 oktober 2008

*Alex Le Mat,
Woerden / Elbasan, oktober 2008*

Donderdag 16 oktober 2008

Om half vijf op. Ik reis met Austrian Airlines en die vertrekken twee uur vroeger dan Malev. Austrian is inmiddels bijna 100 euro goedkoper. Zeker een gevolg van de partnership tussen Malev en KLM. De files zijn we in elk geval voor.

Overigens is Lufthansa nog goedkoper, sinds de Duitsers het vliegveld van Tirana in concessie hebben. Maar de lange overstaptijd in München is vooral een belemmering om 'Duits' te reizen.

In de stromende regen rijden we naar het vliegveld. Tussen twee stortbuien door bereik ik snel de aankomsthal. Marie-Louise rijdt terug door hetzelfde noodweer, inclusief een ommetje over Aalsmeer. De Schipholtunnel was ineens gesloten.

In een paar minuten check ik in en vijf minuten later ben ik de douane voorbij. Nog anderhalf uur wachten voor mijn vlucht vertrekt. Daarvoor sta je dan zo vroeg op. De reis over Wenen verloopt makkelijk en comfortabel. De aankomst in Tirana was gecompliceerd. Drie vliegtuigen arriveerden bijna tegelijk. Dat is meer dan deze net gemoderniseerde luchthaven aankan. De paspoortcontrole is nog te doen, ook al moest ik meer dan tien minuten wachten op de man voor mij. Zonder dat hij wist waar het over ging, maakte de visumdame zich enorm druk over de kwestie of hij nu wel of niet 10 euro voor zijn visum moest betalen. Vervolgens in de rij voor de koffers. Toen het leek dat alles voorbij was, stonden een Italiaan en ik nog altijd tevergeefs te wachten. Het zal toch niet waar zijn En nee hoor. Na een minuut of vijf kwamen er nog twee koffers tevoorschijn. De zijne en de mijne. Eindelijk kan ik de heerlijke Albanese zon inlopen om Eda en Endri te begroeten. We gaan meteen op weg naar het ministerie van onderwijs. Onderweg valt het me weer op hoe explosief het tempo is waarmee de industriële complexen uit de grond gestampt worden. Dwars door de chronische verkeerscongestie van Tirana weet Endri een parkeerplaatsje te bevechten in een straat waar over de hele lengte dubbel wordt geparkeerd. De bewaking van de auto laten we over aan een zwerver die zijn diensten aanbiedt. We lopen naar het ministerie en daar wacht de eerste verrassing van het bezoek. Ambtenaar Ndriçim Mehmeti, met wie we een afspraak hebben, blijkt in een 'vergadering' te zitten en kan ons niet te woord staan. Opmerkelijk nadat hij gisteren nog bevestigde de hele middag voor ons beschikbaar te zijn.

Door dit soort verrassingen laat ik me niet meer uit het veld slaan. We rijden gewoon de Kraba pas op en gaan hoog boven de vieze stadslucht heerlijk lunchen. Daar ben ik wel aan toe, zo'n negen uur na mijn ontbijt en twee kleine vliegtuigsnacks. Onderweg hoor ik de tweede verrassing. Sinds kort is Albanië Moeder Teresa hevig aan het vereren. Zo hevig zelfs dat haar geboortedag, a.s. maandag een nationale vrije dag is. Alle overheidsdiensten zijn gesloten en alleen het bedrijfsleven werkt door. Het is de vraag of alle geplande afspraken door kunnen gaan.

Nadat ik mijn spullen op mijn vaste kamer in hotel Real Scampis heb geparkeerd, gaan we naar Vila 3. Een afschuwelijk bouwwerk. Vier slecht bepleisterde en geschilderde buitenmuren, een volledig gesloopte binnenkant, twee open verdiepingen met een trap van minder-dan-Gamma-kwaliteit. Niets moois of traditioneels is er bewaard, maar het was wel ooit het inspirerende Normalisti House. Benno zal zijn ogen niet geloven. Eén lichtpuntje is er. De mislukking van het project om dit huis te reconstrueren is minder te verwijten aan de vorige burgemeester dan we dachten. Het pand bleek uiteindelijk echt vervallen aan de staat. Dat was omdat het onduidelijk bleef wie de oorspronkelijke bezitters waren. Het is wel bekend wie het gebouwd hadden, maar dat was met geld van anderen. En nazaten van die 'anonieme' financiers kunnen nooit rechten op bezit doen gelden. Wel kunnen sterke mannen van de big business zodanige invloed uitoefenen op de centrale overheid dat ze van een historisch pand een kroeg, annex bookshop plus internetcafé kunnen maken. Een lokale burgemeester is dan net zo machteloos als een culturele instelling.

Na het drankje in de rookvrije ruimte vol sigarettenwalm hebben we een kort en snel diner op het terras van Real Scampis. En dan, al een beetje uitgeput, op tijd naar bed.

Vrijdag 17 oktober 2008

Toch wel makkelijk dat ik mijn ontbijt in het Albanees kan bestellen. In het Engels kom je hier nog steeds niet ver.

In de aangename ochtendtemperatuur wandel ik een klein hafaartje naar het kantoor van ECE. Ik kan wel een auto bestellen, maar dit loopje over de resten van de Via Egnatia en de lokale boulevard is altijd een heerlijk begin van de dag.

Stefan en Eda wachten me op. Ik zit nog niet op mijn stoel of Stefan begint honderduit te vragen over de bankencrisis in Europa. Als voormalig employee van een Albanese bank wil hij daar alles van weten. Het gesprek is zo intensief dat ik na een half uur nog geen koffie heb, geheel tegen Stefans gewoonte in. Ik probeer alle gebeurtenissen kort en duidelijk uit te leggen, voor zover ik alles begrepen. Eén ding begrijp ik in elk geval heel goed. Als de Amerikaanse en Europese overheden en bankdirecteuren naar Stefan geluisterd zouden hebben, was het nooit zover gekomen!

We rijden op de gebruikelijke manier langs het dormitorium weg van het terrein en moeten een nieuwe bewaker passeren. De verantwoordelijkheid is namelijk overgegaan van de staat (lees PD) naar de gemeente (lees PS). En dat betekent tegenwoordig ook dat alle medewerkers ontslagen worden, niet alleen de directeur, maar ook de schoonmaaksters, het keukenpersoneel, de portiers en de bewakers. De baantjes zijn in dit land immers voorbehouden aan de burgers die bekend staan als trouwe stemmers op jouw politieke groepering.

We schuiven aan bij Astrit Lopari, in één van de ontelbare café's van de stad. Deze locatie ken ik niet, maar ik kan onmogelijk zeggen hoeveel tientallen ik er wél ken. Met Astrit willen we de reis naar het muziekscholenfestival in Oostenrijk voorbereiden. Het vindt plaats in mei 2009, dus genoeg tijd zou je denken. Zeker omdat de burgemeester al een bijdrage in de kosten van de reis heeft toegezegd. Maar voordat het zover is, krijgt het gesprek een andere wending. Astrit begint omtrekkende bewegingen te maken en dan weet ik dat er iets anders speelt. We kennen elkaar inmiddels goed genoeg dat ik gewoon kan vragen wat er is. Het hele verhaal komt er uit. Ondanks de goede relatie van Astrit met de burgemeester en de nieuwe onderwijsdirecteur, Mimosa Matraxhiu, wordt er aan de poten van zijn stoel gezaagd. De burgemeester is van de SP en Mimosa wordt gearachtureerd door de PD. Een goed evenwicht zou je denken. Maar in feite zijn er in dit land hogere machten die echt de verdeling van functies onder controle hebben. Bepalend is het openbaar belijden van je stemgedrag. Als Astrit daar niet aan mee doet, is en blijft zijn positie kwetsbaar. Het gaat hem niet om de politiek maar om de kunst en hij vindt dat hij 'onkreukbaar' moet blijven. Hij besluit zijn hele verhaal met de conclusie "Europa laat dit gebeuren en houdt dit in stand. Ze moeten veel strenger zijn tegen dit kandidaat-lid van de EU".

We zien in dat de ingewikkelde voorbereiding van de reis voor hem op dit moment een stap te ver is. Dan moet ECE het maar doen, in zijn naam. Dat het een klus is, wordt alleen al duidelijk als je hoort welke bureaucratische instanties je allemaal in beweging moet krijgen. En bewegen is nu juist iets wat de bureaucraten niet graag doen. Opmerkelijk is dat Astrit het nog altijd een stap te ver vindt om een financiële bijdrage van de ouders te vragen. Naar zijn mening zijn en blijven onderwijs en kunst van de staat en dus gratis. Helaas komt hij met zo'n opvatting niet veel verder in deze tijd.

Eda moet even weg en net dan krijg ik een eerste seintje van Tani met wie we een snelle koffie drinken. Bij nader inzien heeft hij toch genoeg tijd, zodat we een volwaardige lunch kunnen gebruiken bij Attika, het voortreffelijke restaurant van de broer van Astrit Lopari. Genoeg tijd om de Oostenrijk-missie van ECE verder uit te denken.

Na een korte middagpauze bereiden projectleider Marsida Dylgjeri, Eda en ik het gesprek over de homework-classes voor. Wat een heerlijke ervaring wordt het om te spreken over een project wat voorziet in zo'n grote behoefte en zo geweldig verloopt.

We praten daarna met Florenc Kushi van de Shkolla Abdyl Myzyri en Muharrem Ulakia van de Shkolla Xhafer Kongolli. De derde partner ontbreekt, want Meleq Shopi van de Shkolla Jorgi Dilo is met enkele van haar onderwijzers een lang weekend op reis, met dank aan Moeder Teresa. Eén van de dingen die we met het project hoopten te bereiken was het op gang brengen van eigen inspanningen van Albanese kant. Dat is aan het lukken. De voedselvoorziening voor de armste kinderen is verzekerd vanuit een sociaal project waar onze Marsida ook bij is betrokken. Sinds een jaar moeten ouders zelf de schoolboeken betalen, wat een enorme druk op de budgetten voor de kinderen zou leggen, ware het niet dat de overheid de gezinnen met de laagste inkomens (waartoe alle kinderen behoren) ruim tegemoet komt. Het lijkt ook mogelijk dat de training van leerkrachten overgenomen wordt door 'Danida'. Deze club, ooit tot stand gekomen met Deens geld, verdeelt budgetten onder voorbehoud van goedkeuring door de lokale overheid. We maken morgen een afspraak met een vertegenwoordiger. Zo kunnen wij ons bij de continuering van het project concentreren op het kernprobleem. We loodsen dan wel 75 kinderen door hun leerplichtige periode op school, maar er zijn meer kinderen in nood. Op de ene school zijn er 36 geïdentificeerd en op de andere 40 à 50. Al deze kinderen hebben (ook) 50 tot 100% kans op definitieve schooluitval. Ineens zijn ze dan verdwenen.. De directeuren melden het bij de leerplichtambtenaar en die neemt het voor kennisgeving aan. Vervolgens is iedereen machteloos en de kinderen verdwijnen in de criminaliteit, bedelarij, smokkel of prostitutie. Florenc vertelt het verhaal van een twaalfjarig meisje dat komt zeggen niet meer naar school te komen. Vader is dood, moeder is spoorloos verdwenen. Ze is met haar drie jongere broertjes en zusje ingetrokken bij opa en oma van ver boven de tachtig. Zij moet nu het huishouden runnen en kan dus niet meer naar school, ook omdat er geen geld is voor de noodzakelijke spullen. Zij moet het huishouden gaan runnen en geld verdienenEda en ik gaan puzzelen om de budgetten zo te herschikken dat we zo veel mogelijk extra plekje in het project kunnen creëren, naast de garantie die we de nu deelnemende kinderen willen geven, dat ze

steun blijven krijgen tot het eind van hun negenjarige schoolperiode. Deze duur varieert van één tot zeven jaar per kind. Met dat plan wil ik dan terug naar de Nederlandse donoren om ze tenminste 36.000 euro's te vragen. De positieve grondhouding van 'Impulsis' en 'Edukans' stemt me bij voorbaat positief. Als ik terugben in Nederland ga ik direct met ze praten.

Zaterdag 18 oktober 2008

Ik heb niet zo goed geslapen, want een late pizza van gisteravond viel me zwaar. Met Endri kom ik rustig op gang. We kijken naar reisopties naar Oostenrijk Er zijn vluchten vanuit Tirana naar Wenen of München en treinverbindingen naar Linz. Dat moeten we straks afwegen tegen een lange en zware busreis. Vliegen wordt zeker een stuk duurder. Dit deel van de klus moet ECE zeker klaren voor Astrit. Maar met de bus kom je allerlei perikelen met doorreisvisa tegen en moet er onderweg twee keer overnacht worden.

Om elf uur ontmoeten we Natasha Shuteriqi. Zij werkt voor 'Danida' en weet veel over de politieke doolhof van het onderwijs. Het is onvoorstelbaar hoeveel bureau's en procedures er zijn om kleine dingen te regelen. Maar gelukkig kent ze ook de procedure voor het organiseren van trainingen voor de leerkrachten uit het project. De procedure is niet na te vertellen, maar zij maakt een voorstel maken voor de City Council. Als de burgemeester akkoord gaat en de City Council instemt, is het geregeld. Daarmee is het laatste detail voor continuering van het project is nu opgelost.

We gaan naar naar Blerim Nazareni, directeur van Culture Centre. Ook nu ben ik onder de indruk van de charme van het totaal vervallen 'Childrens House' uit het begin van de vorige eeuw. En wat ligt de tuin er mooi bij! Ik vraag me nu nog meer af of dat plan voor een aan te bouwen muziekzaaltje wel een goed idee is. Blerim vult de tijd met lange monologen over zijn grote verdiensten in vorige banen en de luchtkastelen die hij aan het bouwen is voor de toekomst. Dit verschijnsel komt me inmiddels maar al te bekend voor. Eda krijgt nauwelijks de tijd om alles te vertalen, maar dat is geen probleem. Het blijft een feit dat de muziek- dans- en tekenlessen van het centrum een mooie voorziening zijn. Tussen de regels door begrijp ik dat de meeste lessen elders gegeven worden. Ik neig steeds meer naar de opvatting dat we ons toch moeten concentreren op de Association en dat het Culture Centre alleen ruimte als kantoor hoeft te betrekken. Zeker nu het zo duidelijk is dat ze ook op zo veel andere locaties werken. Maar voor de Association heb ik heel andere zorgen. Misschien komt het helemaal niet slecht uit dat de potentiële Nederlandse donor zich moet beraden naar aanleiding van de actuele bankencrisis en een fiscaal vraagstuk.

Later op de middag ontmoeten we stadsbouwmeester Sokol Radoniqi in het lawaaiige café Konti. Hij heeft de tekeningen bij zich, waar we een half jaar geleden om vroegen. De calculaties had ik een paar weken geleden al gekregen. Nu kennen we de euro's én de meters. Het gaat om drie bouwlagen van ruim 150 m2 en om een investering van ruim 150.000 euro. Het wordt een korte meeting want Sokol heeft het al weken druk, druk, druk. Naar later blijkt, doelt hij op het verbouwen van zijn eigen huis. Eda had namelijk de grootste moeite om de beloofde calculaties en tekeningen op tijd opgeleverd te krijgen. De mogelijkheden van het huis (ooit toebehorend aan de lokale aristocraat Lef Nosi en nu in gebruik als Culture Centre) hebben we nu in kaart. Het ziet er hoopvol en realistisch uit. De aanbouw van een muziekzaal roept bij mij, en ook toch wel bij de anderen, nog meer twijfels op dan voorheen. Dit lijkt niet de oplossing voor de door Blerim zo gewenste onafhankelijke status. Als ik ook nog eens hoor dat dit een lastige procedure zou vergen, lijkt het mij beter dit plan maar te laten varen. Voor de reconstructie van het huis zelf is immers alleen de handtekening van de burgemeester nodig en die is al meer dan eens toegezegd. De ruimte voor die muziekzaal van het Culture Centre moet - ook - maar elders in de stad gevonden worden.

's Avonds kijk ik met Endri naar www.skampa.nl, de website van onze Stichting Skampa, die van Ad Voets zo'n mooie facelift heeft gekregen. Ad heeft gevraagd om nieuwe foto's van Elbasan. Die had ik wel kunnen maken, maar Endri heeft een professionele camera en houdt zich graag met dit soort dingen bezig. Hij zal Ad alles aanleveren wat wenselijk is voor de site.

Zondag 19 oktober 2008

Om 10 uur zouden we vertrekken voor een dagje naar het strand in Dürres. Eda staat me op te wachten om te vertellen dat, naar goed Albanees gebruik, de plannen veranderd zijn. Chris (haar man) en Tani hebben plotse-

ling nog een heleboel te doen voordat we kunnen vertrekken. Geen probleem, wat mij betreft, want ik heb nog veel te lezen. Ik installeer me heerlijk op het zonnige terras. Uiteindelijk is het bijna half twaalf als we vertrekken met een kleiner gezelschap dan gepland. De reis gaat over een behoorlijke weg. Als we Rogozhinje passeren, denk ik terug aan het karrenspoor met keien, modder en gaten, wat 10 jaar geleden als 'doorgaande weg' moest gelden op dit verkeersknooppunt. We passeren de kilometers lange betonkolossen die de kustlijn van Dürres sieren, onderbroken door een paar naaldbomen die ooit een bos vormden. In het centrum bezoeken we de resten van het ellipsvormige Romeinse amfitheater, wat volgens de gids ooit het grootste van de Balkan was met een afmeting van 20 bij 100 meter. Het centrum en de wegen er naar toe zien er nu heel wat verzorgder en aantrekkelijker uit dan toen ik er twee jaar geleden was. Je ziet dat er wat gebeurt. In de meest noordelijke heuvels drinken we koffie op een best gezellig terras. Over een paar jaar zal het er niet meer zijn, want het vormt onderdeel van een illegaal gebouwd complex.

De uitgebreide dreka (een late, uitgebreide lunch) gebruiken we op een van de schaduwrijke terrassen achter het strand. Bij een temperatuur van ruim 25 graden is die schaduw best welkom, ook al is het eind oktober.

Ondanks de vrije dag praten we toch nog over het werk.

Hoe benaderen we morgen de burgemeester als hij zijn toezegging tot financiering van de reis naar het muziek-scholenfestival in Oostenrijk waar moet maken? De adviezen kwamen van Hysen Domi, de vader van Eda en voormalig burgemeester van de stad en de man aan wie ik zulke goede herinneringen heb. Astrit zal toch echt met ons mee moeten en zijn eigen pleidooi voeren. Gisteren dacht hij het nog aan ons over te kunnen laten, gezien de moeilijke positie waarin hij verkeert.

Nog lastiger wordt het verhaal over de reconstructie van het Culture Centre. Het is begrijpelijk dat de Nederlandse Stichting Borckerhof even pas op de plaats maakt. Maar na het bezoek van gisteren hebben Eda en ik meer twijfels over de combinatie van activiteiten van het Culture Centre en de Association onder één dak. Hoe krijgen we de Association verder op gang? Het is nog een bijna slapende vereniging en op dit moment is bijna niemand in staat deze wakker te maken, behalve mensen als Eda die met een vooruitziende blik het nut van zo'n club wel degelijk inziet. Wij moeten de bedenktijd benutten om te bezien op welke manier we de zaak het beste in beweging kunnen krijgen. En omzien naar alternatieve investeerders voor het geval ze afhaken. Nodig is het zeker dat deze Association een belangrijke rol gaat spelen. Meer nog dan ooit, gezien de moeilijke positie van de Art Schools. Op grond van een recente ministeriële oekaze moesten ze dit jaar voor het eerst ook nog aan landelijke eindtermen van algemene vakken voldoen ('matura'). Bij de grote concentratie op kunstvakken, schieten die meestal wat bij in. Een probleem waarmee ook de technische scholen als Ali Myftiu en Sali Ceka geconfronteerd zijn. Ik heb eigenlijk het idee dat het kunstonderwijs aan een grondige reorganisatie toe is. Dat klinkt ingewikkelder dan het is, er zijn immers niet meer dan acht à negen scholen in het land, waarvan sommige piepklein. Maar alles wat eenvoudig is, kan in dit land nu eenmaal ongelofelijk gecompliceerd gemaakt worden. Dinsdag ga ik op de Nederlandse Ambassade proberen een stap verder te komen.

Voor ik ga slapen klus ik eerst nog wat op de laptop. Handig dat ik nu eindelijk kan inloggen op het internet dankzij een draadloze verbinding met Tani's business aan de overkant.

Maandag 20 oktober 2008

Net als ik mijn ochtendwandeling naar het kantoor van ECE gemaakt heb, moeten we terug. We hebben plotse-ling belet bij Qhazim Sejdini, de burgemeester, maar we staan zonder auto. Even een paar van die onnavolgbare Albanese telefoontjes en Endri rijdt voor in een of andere gammel vehikel.

Voor de deur van het gemeentehuis treffen we Astrit. Op deze vrije dag worden er heel wat zaken gedaan, alleen alle ambtenaren zijn afwezig. Dat neemt niet weg dat Eda en Astrit op weg naar het kantoor van de burgemeester heel wat bekenden begroeten met allerlei snelle praatjes. Ook het gesprek met Qhazim is weer kort en doelgericht. Hij heeft beloofd de reis naar Oostenrijk te financieren, dus Astrit mag vertellen wat er moet gebeuren. We horen dat de stad een comfortabele touringcar voor 30 personen heeft besteld. Die mag Astrit gebruiken, dus het vervoer is geregeld. De deelnemersbijdrage is dan niet meer het grootste probleem, dus dat komt ook wel goed. Astrit moet wel, met hulp van Eda, de visa en het verblijf onderweg regelen. Daar is Eda op voorbereid. Het groene licht is daar. Ik kan mijn tweede resultaat van de reis inboeken.

We maken melding van het gesprek met Natasha en de training voor de onderwijzers in het huiswerkklussenproject. Ook daarover geeft de burgemeester zijn zegen. Hij benadrukt nog wel even fijntjes dat het een project van de gemeente is, die zich dus van haar beste kant laat zien. Het zesde telefoontje dat inmiddels binnenkomt op een van de twee voor hem liggende GSM's lijkt belangrijk te zijn. Na een heftig gesprek vertelt hij dat de trainer van het plaatselijke voetbalteam, na het verlies van gisteren, het bijltje er bij neer wil gooien. Dat gaat zo maar niet,

want de burgemeester heeft er veel geld in de club gestopt. Ook mijn tip om een Nederlandse trainer te nemen (Arie Haan is immers bondscoach van Albanië) doet hij lacherig af.

We hebben nog even tijd om hem te informeren over de trage voortgang van de Association. Hij informeert ons over het plan van de gemeente om een oplossing te vinden voor een 'flexibel muziekpodium', waar veel behoefte aan is. Voor mij is dat het doorslaggevende argument om af te zien van die zaal bij het Childrens House. De ruimte is daar echt te klein en de tuin te mooi. Hij bevestigt nadrukkelijk dat het Childrens House ter beschikking van de Association is en blijft, maar dat het ondersteunen van zo'n vereniging een taak van de staat is. Met een knipoog volgt de opmerking dat dit het niet makkelijker maakt.

Bij de koffiepauze kom ik 'toevallig' een hele horde bekenden tegen. Ik maak van de gelegenheid gebruik Stefan een paar zakjes tulpenbollen te geven. Zijn zonnebloemenkweek is mislukt en nu kan hij een keer proberen het perkje voor het kantoor een Hollands aanzien te geven. Uit het niets komt een journalist opdraven om Astrit te vragen of de reis doorgaat. Wat is het hier toch een roddeldorp!

Als er weer heel wat mobieltjes afgegaan zijn, moeten we ineens opstaan. We hebben belet bij Mimosa Matraxhiu, de nieuwe onderwijsdirecteur. Het is voornamelijk een kennismakingsbezoek, maar ze is al goed op de hoogte van de Nederlands-Albanese samenwerking. Astrit heeft voor zijn leerlingen en docenten haar formele toestemming nodig om de reis naar Oostenrijk te kunnen maken. Dat gaat wel lukken. Ze wil zelf wel graag mee om de stad goed te kunnen vertegenwoordigen!

Eindelijk hebben we nu tijd om met Astrit de inhoudelijke details te bespreken. Dat lijkt eenvoudig, maar het kost Eda en mij heel wat moeite hem bij de les te houden. Hij moet namelijk een hanteerbaar programma maken en ook uiting geven aan de Nederlands-Albanese samenwerking. Dat wil hij allemaal wel, maar hij overziet nog niet zo goed wat hij allemaal moet doen. Gelukkig ziet Eda dat wel, dus we komen er wel uit. Ter plaatse weet hij toch de lijst met deelnemers zo goed als compleet te maken en dat is een hele geruststelling. De deadline voor definitieve inschrijving verloopt over een paar weken. En dan moet er ook betaald worden. Dat ga ik voorlopig van de Skampa-rekening doen. Maar de burgemeester geeft een schriftelijke garantie dat het gemeentelijk budget in januari beschikbaar is. Voor de zekerheid zal ik met de Oostenrijkse organisatie toch maar een ontbindingsclausule overeen komen. En voor Astrit moet ik snel een officiële uitnodiging bemachtigen. Die is al over een paar weken nodig voor de visa. En stel je voor dat de bus door Servië moet rijden. Dan is er heel wat bureaucratie te verstouwen voor er een doorreisvisum loskomt.

De lunch is erg laat. Ver na drieën uur zitten Eda en ik aan tafel om eerst wat uit te blazen. Het is voor een goed doel, maar een dialoog met Astrit is en blijft veel en veel moeilijker dan het luisteren naar zijn historisch verantwoorde monologen. Uiteindelijk staan de Kuhnau-varianties van Hendrik Andriessen onder leiding van onze 'Woerdense' dirigent Paul van der Reijden op het programma en daar was het van Nederlandse kant om te doen.

Dinsdag 21 oktober 2008

Vroeg in de ochtend zitten we op het terras nog wat kleine zaken te regelen. Voor Stefan moet ik een ontelbare hoeveelheid handtekeningen zetten op bonnetjes, vaak van minder dan één euro. Het belastingkantoor stelt dat zeer op prijs en Stefan kent alle procedures en voorschriften. Ik blijf denken dat deze overheidsdienst er van geniet om kleine organisaties onder de duim te houden, want de grote jongens kunnen ze nog echt niet aan. Maar als Stefan zegt dat het goed is, kan hij net zo veel handtekeningen van mij krijgen als hij wil. Dan nog wat cadeautjes, foto's en papieren uitwisselen en ik vertrek met Endri naar Tirana.

Ik heb om elf uur op de Ambassade afgesproken en wil graag op tijd zijn. Dat lukt, met name omdat de Nederlandse Ambassade aan de goede kant van Tirana ligt. Na een drietal mislukte afspraken, kan ik nu dan eindelijk bijpraten met Ardi Stoios, de deputy ambassadeur. Vorig jaar ontmoetten we elkaar op de avontuurlijke reis naar Theth en nu heb ik de gelegenheid te vertellen wat er sindsdien is gebeurd.

Dat is dan meteen een samenvatting van de resultaten van deze reis:

- Het project homeworkclasses is klaar voor een vervolg. Het woord is nu aan de Nederlandse donoren, met name aan Impulsis / Edukans. Het concept is overdraagbaar en heeft daarmee de bijzonder aandacht van de ambassade. Het is immers duidelijk dat onderwijsprojecten ter ondersteuning van de meest kansarme kinderen nog jaren nodig zullen zijn.
- De reis naar het EMU-festival in Oostenrijk is verzekerd. De burgemeester heeft woord gehouden. Het is goed voor de promotie van Elbasan (met de nieuwe touringcar) en van Albanië (met het muzikaal talent van de kinderen van de Onufrischool)

- De toekomst van ECE hangt voor een groot deel af van de mogelijkheid om met hun private School for ICT & Grafimedia te starten. Het laatste budget dat ICCO beschikbaar kan stellen (de Nederlandse ontwikkelingshulp aan Albanië stopt immers in 2010) schijnt verzekerd te zijn. Het is wachten op de benodigde vergunningen van het bureau van premier Berisha. De vergunningen moeten afkomen na advies van de Ministeries of Education & Labour. De eerste brief was kwijt geraakt en ECE heeft pas na een half jaar aan de bel getrokken. Ook de ambassade adviseert dat ze dit nu echt sneller moeten doen. Het moet niet zo zijn dat ECE straks zonder geld komt te zitten én te laat is met de definitieve aanvraag.

- Ardi en ik zijn beiden van mening dat de Association of Albanian Art Schools een belangrijke rol kan spelen in de verbetering van het Albanese kunstonderwijs. De eerste taak zal zijn dat de directeuren nu daarover een gemeenschappelijk geluid laten horen. Ik denk dat het Albanese ministerie wel een gewillig oor heeft, maar vervolgens geen geld heeft. Zeker niet om een vereniging te financieren, want dat doen ze hier niet. Ardi refereert aan de lange tijd die er nodig was om de vereniging van Albanese burgemeesters / gemeenten op gang te krijgen (een VNG-project). Er is ook geld nodig in dit voorbereidingstraject. Daarvoor ga ik mogelijkheden zoeken binnen het Nederlandse MATRA-project. Het grote werk zou later op basis van een Nederlands-Albanese samenwerking via Europese fondsen tot stand kunnen komen. En de huisvestingskwestie blijft natuurlijk actueel. Het huis, het reconstructieplan en de toezegging van de burgemeester zijn er. Als Stichting Borckerhof om moverende redenen moet afhaken, gaan we snel naar andere financiers op zoek. De eerste namen zijn al gevallen.

Boven Tirana hangt een waas van damp en rook. Door de verkeerschaos banen we ons een weg naar het vliegveld. Een uur later komen we er eindelijk aan. Inchecken is zó gebeurd. Het (grote) vliegtuig is goed gevuld maar lang niet vol. Veel stoelen zijn bezet door anorexia-patiënten. De jaarlijkse Miss Globe-verkiezing is net afgelopen en nu vliegen de missen naar huis. De Albanese mecenas van deze happening houdt kennelijk van supermager. De dames zijn -in tegenstelling tot mij - geen gram aangekomen tijdens hun tweewekelijks verblijf, maar eng is het wel. Ik denk terug aan een paar jaar geleden, toen ik tijdens de terugreis tussen miss Hongarije en miss Finland zat. Die zagen er nog gewoon uit. Wat een afschuwelijk 'schoonheidsideaal' schijn je nu te moeten nastreven.

In Wenen nog even echte Sacher-chocola gekocht. Op tijd vertrokken en te vroeg in Amsterdam. Dat kunnen de Oostenrijkers goed. Het eten op de Malev-vluchten is dan wel beter, de vertragingen zijn groter. Of ligt het aan iets anders? Op de vier trajecten die ik vloog, waren lang niet alle stoelen bezet. Heeft dat te maken met de economische situatie anno oktober 2008?